

*Т. С. Пітякова, ст. викл.,
ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана", Київ
tetyana_pityakova@ukr.net*

НЕОБХІДНІСТЬ ВВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН З ПРИКЛАДНОЇ ЕТИКИ В СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Нові реалії, в які входить наша спільнота, ставлять майбутніх економістів перед необхідністю спеціального вивчення стандартів професійної етики, закріплення у них навичок професійної етичної взаємодії, вироблення алгоритмів поведінки в типових ситуаціях та здатності вирішувати нестандартні проблеми морального характеру, що повсякчас виникають у професійній діяльності будь-якого фахівця.

Одним із принципів особистісно орієнтованої підготовки економістів можна розглядати принцип єдності професіоналізму й етики. Така єдність може забезпечуватися поєднанням і спільним викладанням курсів з прикладної етики, наприклад, кафедрою філософії (чи іншими "філософськими" кафедрами вишів) та кафедрами, які викладають професійні дисципліни у співвідношенні 50% на 50%. Через таке поєднання може бути підвищений етичний рівень підготовки економістів, а розуміння професійно-етичних проблем буде переведене з рівня побутового сприйняття на рівень наукового розгляду.

Прикладом такого поєднання у практиці університету є спільні курси кафедри філософії та кафедри міжнародних фінансів "Етика міжнародного бізнесу" та "Міжпредметний тренінг: етика та професійні стандарти в міжнародному бізнесі". Ці курси є складовою при підготовці до іспитів за Програмою CFA (Chartered Financial Analyst) – однієї з найбільш авторитетних у світі програм сертифікації професіоналів в галузі інвестицій та фінансових ринків, а також для тих, хто збирається ними стати.

Осмислення особливого місця професійної етики в системі етичної культури, з'ясування особливостей етичної регуляції, виявлення нагальності виділення професійної етики економістів надають можливість спеціалістам краще розумітися в етичних питаннях професії. Основне місце у змістовних частинах курсів відводиться аналізу специфічних проблем етики сучасного фахівця.

Значна увага при вивченні запропонованих курсів приділяється інституційним механізмам впровадження та підтримки етики бізнесу, зокрема, стандартам формування та впровадження етичних кодексів, а також такій важливій проблемі професійної етики як утворення і становлення етичних комітетів і їх ролі у підтримці етики бізнесу та проведення етичної експертизи.

Вагоме місце в навчальних курсах відводиться етикету як сукупності найбільш доцільних правил поведінки людей у трудових колективах, обумовлених найважливішими принципами загальнолюдської моралі і моральності.

Таким чином, введення навчальних курсів з прикладної етики у систему вищої освіти є однією з ефективних форм вироблення певної етичної чутливості майбутніх фахівців, що будуть задіяні в професійній сфері, оскільки, як вбачається, етична освіта сприяє не лише формуванню етичних установок але й попередженню неетичних вчинків.

Разом з тим, мета курсів не може бути досягнутою без вивчення концептуальних інтерпретацій, які розкривають предмет дисципліни у єдності теоретичних, аксіологічних і нормативних вимірів.

*М. М. Рогожа, д. філос. н., проф., КНУТШ, Київ
mrogzha@ukr.net*

ПРИКЛАДНІ І ПРОФЕСІЙНІ ЕТИКИ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА ДОВІЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ДИСКУСІЙ ПРО ЇХ ПРИРОДУ

Саме в силу живого, нерозривного зв'язку об'єкта етики з життєвою практикою вона і є практичною філософією.

Т.Г.Аболіна

Проблематика прикладної і професійної етики є лише позірно усталеною і загальноприйнятою. Бурхливий ризомоподібний розвиток етико-прикладних досліджень породжує концепції, підходи, методики, технології, різні за пізнавальним рівнем і науковою глибиною, гуманістичним змістом і практичним потенціалом. Дослідження методологічного характеру, концептуалізації і розрізнення, зроблені десять років тому, у контексті цього потребують відповідних часу уточнень, акцентів.

Від публікації першої на пострадянському просторі тематичної праці [Коновалова Л.В. Прикладная этика (по материалам западной литературы). – Вып.1. – М.: ИФРАН, 1998.] до сьогодні етико-прикладні дослідження пройшли складний шлях. Написана "за матеріалами західної літератури", праця Коновалової відкривала вікно у новий світ етики, яка з академічних кабінетів вийшла на вулиці і площі, стала інструментом вирішення зацікавленою громадськістю нагальних проблем нормативно-ціннісного характеру. Тоді стало зрозуміло, що така етика можлива у громадянському суспільстві, де є активна громадськість, яка спроможна своїми діями впливати на розв'язання етичних проблем. Наскільки етично зрілою є громадськість (і саме суспільство як середовище її існування), настільки етично навантаженими будуть розв'язки. Стало очевидно, що приклади, які наводила Коновалова, унікальні в плані обставин появи і розгортання етичної аргументації, не можуть бути використані в нашому соціокультурному контексті, окрім як виступаючи дороговказами морального розвитку власного громадянського суспільства.

Відтак, автентична прикладна етика у пострадянських країнах можлива за умови запиту на етичне вирішення нагальних проблем з боку